

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО УМОВ СОТ

Постановка проблеми. СОТ є на даний час відповідним форумом країн, які беруть участь у світовій торгівлі в умовах глобалізації міжнародних економічних зв'язків. Маючи близько 60 % експорту в структурі ВВП, ми повинні чітко розуміти, що наслідки від вступу України до цієї організації не можуть бути непомітними для суспільства, економічні відносини якого знаходяться на трансформаційному шляху від однієї економічної формації до іншої. Як відомо, Україна знаходиться зараз на кінцевому етапі вступу до цієї організації. Тому дуже важливим на етапі адаптації (період вступу та близько 5 років після вступу) до умов цієї організації визначити шляхи підвищення конкурентоспроможності всіх галузей економіки та підготувати організаційно-інституціональні механізми цієї адаптації.

Невирішені раніше частини проблеми. Вступ України до СОТ зумовить значні структурні зміни у реальному секторі економіки, пов'язані із зміною обсягів та пропорцій зовнішньої торгівлі, правил надання субсидій різним секторам економіки. Зміна фінансових потоків опосередковано впливатиме і на банківську систему України.

Метою статті є визначення проблем адаптації банківської системи України до умов СОТ та надання пропозицій щодо шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Прямий вплив на банківську систему України матимуть умови лібералізації сфери послуг, що висуваються до країн – кандидатів на приєднання до СОТ. Послуги, у тому числі й банківські, як і товари, є об'єктом домовленостей в рамках СОТ. Вони регулюються Генеральною угодою про торгівлю послугами (ГАТС), яка є частиною Угоди про заснування СОТ 1994 р. – заключних документів Уругвайського раунду багатосторонніх торговельних переговорів.

Генеральна угода про торгівлю послугами встановлює загальні принципи та правила торгівлі послугами в межах СОТ, основою яких є рівне ставлення до постачальників послуг. Головною метою ГАТС

є розширення міжнародної торгівлі послугами для прискорення економічного розвитку країн-членів шляхом лібералізації торгівлі. Також забороняється встановлювати обмеження щодо типів юридичних осіб іноземних постачальників послуг. Тому при вступі України до СОТ має бути вирішене питання створення філій іноземних банків в Україні.

Відповідно до досліджень фахівців Світового банку інтернаціоналізація фінансової сфери відбувається за трьома основними напрямками, одним з яких є інтернаціоналізація фінансових послуг, включаючи проникнення на національні ринки іноземних банків та інших фінансових установ, які мають відповідну репутацію, яка може стати потужним генератором підвищення ефективності, посилення конкуренції і чинником стабілізації. Він на пряму впливає на всю банківську систему і від конкурентоспроможності національної банківської системи залежить, чи буде поглинута національна фінансова-банківська система іноземним капіталом, чи вона буде існувати в певних сегментах.

Як відомо, однією з найпоширеніших форм здійснення банківської діяльності на ринках інших країн є надання банками послуг через свої зарубіжні філії.

Згідно із статтею XVI ГАТС, кожна країна-член СОТ повинна надати постачальникам послуг будь-якої іншої країни-члена СОТ режим, не менш сприятливий, ніж той, який надається згідно з правилами, обмеженнями і умовами, узгодженими і зазначеними в його Розкладі (конкретні зобов'язання країни-члена СОТ із зазначенням часових рамок їх виконання і дати набуття чинності таких зобов'язань). Серед інших заходів, які країна-член СОТ не повинна зберігати чи вживати, – заходи, які обмежують або вимагають конкретних типів юридичних осіб або спільних підприємств, через які постачальник може надавати послуги. Це означає необхідність скасування всіх обмежень щодо організаційних форм надання послуг іноземними банками на території країни-члена СОТ.

Крім цього, згідно із статтею XVII ГАТС, у секторах, які входять до національного Розкладу, і за виконання умов та кваліфікаційних вимог, обумовлених у ньому, кожна країна-член СОТ повинна надати постачальникам послуг будь-якої іншої країни-члена СОТ щодо всіх заходів, які торкаються поставки послуг, при не менш сприятливому режимі, аніж той, який вона надає таким же своїм постачальникам послуг.

Офіційна пропозиція України СОТ в сфері банківської діяльності передбачає для іноземних банків можливість безпосередньо відкривати філії в Україні (“безпосереднє створення банківських філій”). На даний час законодавство забороняє це робити. Проте Верховна Рада України прийняла у першому читанні Закон, який вносить зміни до Закону України “Про банки і банківську діяльність”, у якому така можливість передбачено через 5 років після вступу до цієї організації.

Відповідно до дослідження Центру наукових досліджень НБУ зняття обмежень на доступ філій іноземних банків на український ринок само по собі не є загрозою для банківської системи України. Основна небезпека полягає у діяльності банківських установ з метою отримання прибутків від спекулятивних операцій чи для здійснення операцій з брудними коштами.

Висновки.

1. Вхідження філій іноземних банків на ринок фінансових послуг надасть доступ вітчизняним підприємствам до більш дешевих фінансових ресурсів, що безумовно буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських товарів, у першу чергу на зовнішніх ринках.

2. Українські банки будуть змушені збільшувати капіталізацію, застосовувати нові фінансові продукти кредитування для конкуренції з іноземними банками.

3. Маючи відповідні побоювання щодо приходу “брудного” капіталу в Україну та запобігання спекулятивних операцій, необхідно: активно застосовувати законодавчі важелі, які на даний час вже існують по боротьбі з відмиванням “брудних грошей”;

розробити відповідні нормативи щодо допущення філій іноземних банків на ринок України (рівень капіталу “материнського” банку та його рейтинг тощо);

обмежити можливість здійснення спекулятивних ризикових операцій на ринку.

4. Для збереження національної банківської системи пропонується прийняти в остаточній редакції проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність”, в якому закладений перехідний період – 5 років з моменту вступу України до СОТ.

Список літератури

1. Бураковський І., Хандріх Л., Хоффманн Л. Вступ України до СОТ: новий виклик економічній реформі. – К.: Вид-во “Альфа-Принт”, 2003. – 291 с.
2. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі: Навч. посібник. – К.: Алерта, 2004. – 478 с.

3. Матеріали Комітету з питань фінансів і банківської діяльності Верховної Ради України щодо проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність” (реєстраційний № 7274).
4. Матеріали Центру наукових досліджень Національного банку України “Вступ України до Світової Організації Торгівлі та розширення Європейського Союзу – наслідки для банківської системи” (2003 р.).
5. Система світової торгівлі ГАТТ/СОТ в документах. – К.: УАЗТ, 2000. – 598 с.
6. Система світової торгівлі: Практ. посібник: Пер. з англ. – К.: КІС, 2002.
Отримано 02.11.2005

Ващенко, В.В. Проблеми адаптації банківської системи України до умов СОТ [Текст] / В.В. Ващенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2005. - Т. 14.- С.180-183.